

Климчук Анна Ростиславівна
студентка 1-го курсу магістратури
факультету судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА СУДДІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ДОВІРИ СУСПІЛЬСТВА ДО ПРАВОСУДДЯ

Судова гілка влади у нашій державі є самостійною та незалежною від законодавчої та виконавчої, і це є важливим для побудови справжньої демократичної держави, де кожна особа має право на судовий захист. Однак складнішим виявляється питання не просто існування незалежної судової системи, а й довіри з боку суспільства до органів судової влади.

Довіра звичайних пересічних громадян є важливою для функціонування судової системи, адже саме на ній базується вибір особи: чи звертатись до суду за захистом свого порушеного права чи інтересу; чи відчувати себе захищеною у своїй державі; чи бути впевненим, у справедливому розгляді справи. В нашій країні існує певна упередженість з боку суспільства щодо здійснення безстороннього правосуддя. Не дарма, після Революції гідності у 2014 році було розпочато судову реформу, адже суспільство втомилось від чисельних несправедливих та корупційних рішень. У цьому ж році було прийнято закон «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», де одним із завдань було проведення спеціальної перевірки суддів саме з метою підвищення авторитету судової влади України та довіри громадян до судової гілки влади, відновлення законності і справедливості [1].

Основою довіри є незалежний, справедливий, компетентний та неупереджений суддя. Саме через нього відбувається комунікація з учасниками судового процесу, з колегами, з відвідувачами суду та усіма поза службою. Поведінка судді є відображенням не тільки його особистих характеристик, але й усієї судової влади в цілому. Професія судді це робота вранці, вдень і вночі, тому важливими є не лише професійні якості (компетентність, доброчесність, неупередженість тощо), а й етична поведінка. Суддя повинен бути еталоном моральних цінностей завжди: як під час судового провадження так і в повсякденному (приватному) житті.

На думку О. Овсяннікової, варто говорити про існування так званого морального складника суддівської етики, що, у свою чергу, вимагає від суддів дотримання правил поведінки, які включають в себе як загальновизнані норми моралі, що існують у суспільстві, так і стандарти, що

регулюють службову діяльність, тобто вимоги, встановлені законодавством до професії, та стандарти, що стосуються позаслужбової поведінки й іншої дозволеної діяльності [3, с. 197]. Тільки справедливий, високопрофесійний, етичний та чесний суддя може викликати повагу та довіру у суспільства під час вирішення справи.

Існують певні стандарти етичної поведінки судді. Вони впливають з встановлених засад судочинства, що містяться у Конституції України, у міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та інших законах та підзаконних актах України.

До прикладу, у Бангалорських принципах поведінки суддів, які були схвалені Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 27 липня 2006 року № 2006/23 закріплюється принцип дотримання етичних норм. Відповідно до цього принципу демонстрація дотримання етичних норм є невід'ємною частиною діяльності суддів. Застосування цього принципу полягає в тому, що суддя дотримується етичних норм, не допускаючи прояву некоректної поведінки при здійсненні будь-якої діяльності, що пов'язана з його посадою [2]. Цей принцип також передбачає, що суддя не може діяти або дозволяти іншим діяти у такий спосіб, щоб можна було зробити висновок, що будь-хто неналежно впливає на здійснення суддею його повноважень. До того ж, суддя не має права використовувати свою посаду задля задоволення свого приватного інтересу або інтересу його сім'ї.

Усі кандидати на посаду судді повинні розуміти, що обираючи шлях цієї професії вони завжди будуть знаходитись під пильними поглядами суспільства. Адже кожна людина, ще коли тільки збирається до суду намагається дізнатися яким буде суддя, прочитати про нього відомості в мережі Internet, переглянути соціальні мережі судді (за наявності). Після цього людина складає в голові картинку особи, що вершить правосуддя. У статті 20 Кодексу суддівської етики вказано, що участь судді у соціальних мережах, Інтернет – форумах та застосування ним інших форм спілкування в мережі Інтернет є допустимими, проте суддя може розмішувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету судді та судової влади [4]. Тому важливо для судді дотримуватися безсторонності у всіх політичних, релігійних питаннях, щоб не бути скомпрометованим.

Кодекс суддівської етики встановлює й інші аспекти етичної поведінки. До прикладу, суддя повинен бути ввічливим та тактовним по відношенню до учасників процесу; повинен виконувати обов'язки судді безсторонньо і неупереджено; не повинен допускати проявів неповаги до

людини за ознаками раси, статі, національності, релігії тощо. Усе це, він повинен здійснювати по совісті, дотримуючись закону та основних норм моралі [4].

У Законі України « Про судоустрій і статус суддів» чітко вказано, що суддя може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності, якщо ним було допущення поведінку, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу [5]. Це свідчить про те, що законодавець закріплює відповідальність за порушення професійної етики на рівні закону, підкреслюючи важливість поведінки суддів.

Підсумовуючи, варто зазначити, що судді в нашій країні виконують одну з головних функцій – правосуддя. Виконуючи свої обов'язки, вони зобов'язані дотримуватися закону, враховуючи етичні норми судової діяльності та беручи до уваги важливість професійного статусу судді в суспільстві. Довіра суспільства до судової влади втрачається дуже швидко, а відновлюється дуже довго. Тому суддям важливо жити своєю професією, розвиватися та постійно удосконалюватися, як з точки зору професійності, так і з точки зору моральності.

Список використаних джерел

1. Про відновлення довіри до судової влади в Україні Закон України від 10 квітня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18#Text>
2. Бангалорські принципи поведінки суддів від 19 травня 2006 р. : схвалено Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 р. № 2006/23. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text
3. Овсяннікова О. Професійна етика суддів та працівників суду як чинник, що впливає на формування громадської думки. *Підприємство, господарство і право*. 2016. №8. С.196-200.
4. Кодекс суддівської етики : затверджений Рішенням XI чергового з'їзду суддів України від 22 лютого 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України № 1402-VIII від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

Науковий керівник: старший викладач Нестерчук Л. П.